

07.04.2017

EKONOMİK İŞLER BAŞKANLIĞI MART-NİSAN 2017 RAPORU

Son aylarda Türkiye'nin yurt içinde ve yurt dışında PKK ve DEAŞ gibi terör örgütleri ve Paralel Devlet Yapılanması gibi milli güvenliğini ilgilendiren önemli sorunları varken milletimiz son günlerde Başkanlık Sistemine geçmek üzere Anayasa değişikliği ile meşgul edilmeye başlandı. Anayasa değişikliği süreci son aşamaya geldi. Yaklaşık 8-9 gün sonra, 16 Nisan 2017'de Referandum oylaması yapılacak. Yüksek Seçim Kurulu referandum için gerekli hazırlıkları yapıyor. Partiler de referandumla ilgili çalışmalarını sürdürüyorlar. Ama ekonomik sorunlarla fazla ilgilenen yok. Oysa dünyada yaşanan siyasal olayların da etkisi ile tüm ülkelerde ekonomik sıkıntılar gün geçtikçe artıyor. Dış dünyadaki ekonomik gelişmeler, özellikle ABD ekonomisindeki gelişmeler, FED'in daha önce % 0.5-0.7.5 aralığına yükselttiği faiz oranını 15.03.2017'de 25 baz puan yani % 0.25 puan daha yükselterek % 0.75-1 aralığına getirmesine sebep oldu. ABD ekonomisindeki bu gelişmeler Türk ekonomisini çok etkiledi, bundan sonra da etkileyecektir. Türkiye'de işsizlik Aralık 2016'da % 12.7'ye yükseldi. 2017 yılı Mart ayında yıllık enflasyon (TÜFE) % 11.29'a, (ÜFE) yıllık % **16.09'a** yükseldi. Yıllık büyüme hızı 2016 yılının tamamı için % 2.9 oldu. İç ve dış borçlar artıyor. Dolar TL'ye karşı kazandığı değer bir kısmını kaybetti ve 3.65-3.70 TL aralığına düştü. Ancak hala yüksek ve piyasalar stabil değil. 24.01.2017'de toplanan MB PPK'u faiz koridorunun üst bandını 75 baz puan, borç verme faiz oranını da 100 baz puan artırmıştı. 16.03.2017'deki toplantısında da haftalık repo ihale faizi ile gecelik borç verme faiz oranını sabit tuttu. Ancak geç likidite yoluyla borç verme faiz oranını 75 baz puan artırdı ve % 11.75'e yükseltti.

Bilindiği üzere Kredi Derecelendirme Kuruluşlarından Standart end Poors, 20.07.2016 da, Moodys 23.09.2016'da ve Fitch de 27 Ocak 2017'de Türkiye'nin kredi notunu düşürmüşlerdi.**17 Mart 2017'de Moody's Türkiye'nin Ba 1 olan notunu teyit etti, ancak görünümünü "durağan"dan "negatif"e çevirdi.** Yani Türk ekonomisinin gidişatının iyi olmadığını açıkladı. İşsizliğin arttığı, enflasyonun yüksek seyrettiği, büyüme hızının azaldığı, döviz fiyatlarının yükseldiği, iç ve dış borçların arttığı, ihracatın azaldığı, dış ticaret açığı ve cari açığın arttığı, kısaca makro ekonomik göstergelerin olumsuz yönde seyrettiği bu şartlarda Türk ekonomisinin sıkıntıları artmaktadır. AK Parti hükümeti ekonomik sıkıntıları gidermek üzere bazı önlemler almakta, ancak alınan önlemler sorunların giderilmesinde fazla etkili olmamaktadır.

Ülkemizde bütün bu olumsuzluklar yaşanırken 14 yılı aşkın bir süreden beri bu ülkeyi yöneten AK Parti iktidarı toplumu her zaman farklı bir konu ile meşgul ettiği gibi, son aylarda da Referandum süreci ile meşgul ediyor, oyalıyor. Sayın Cumhurbaşkanı, Sayın Başbakan ve Sayın Bakanlar asıl yapmaları gereken işleri bir kenara koymuşlar, 16 Nisan 2017'de yapılacak Referandumda "**Evet**" oylarının fazla olması için büyük bir gayretle çalışıyorlar. Referandumda "**Evet**" oyları fazla çıkarsa da "**Hayır**" oyları fazla çıkarsa da bu ülkede hiçbir şey değişmeyecek, milletin sorunları çözülmeyecek, sıkıntıları ortadan kalkmayacak. Bu yüzden Saadet Partisi olarak biz diyoruz ki, gelin öncelikle vatandaşımızın ve ülkemizin sorunlarını çözelim, sıkıntılarını giderelim sonra da Anayasa değişikliğini toplumsal uzlaşılı ile yapalım.

Saadet Partisi olarak halkımızın refah içinde mutlu, huzurlu bir hayat sürmesini istiyoruz. Bunu sağlayacak olanlar ülkemizi yöneten idarecilerdir. Demokrasilerde yöneticileri halk seçer. Biz halkımızı

bilgilendirerek onun ülke gerçeklerini öğrenmesini ve seçimlerde Saadet Partimize oy vererek saadete kavuşmasını temin etmeye çalışıyoruz. **Bu amaçla her ay ülkemizdeki makro ekonomik göstergelerdeki gelişmelerle ilgili olarak bir rapor hazırlayıp sizlerin istifadesine sunuyoruz.** Aynı raporu partimizin web sitesine (www.saadet.org.tr ana sayfadaki **Raporlar-Sunumlar** kısmı) de koyuyoruz. Aynı prensipler çerçevesinde hazırladığımız bu ayki raporumuzu da sizlerin istifadesine sunuyoruz.

1- İşsizlik. TÜİK tarafından yayınlanan verilere göre, Kasım 2016'da % 12.1 olan işsizlik oranı **Aralık 2016'da % 12.7 olmuştur. Yani % 0.6 daha artmıştır. Sayısal olarak 3.872.000 insanımız işsizdir.** 2015 yılının Aralık ayındaki işsizlik oranı % 10.8 idi. Bu oran 2016 yılının Aralık ayında % 12.7 olmuştur. Yani Aralık 2016'da işsizlik oranı bir yıl öncesine göre % 1.9 artmıştır. Bu gidiş iyiye değildir. Dileğimiz 2016 yılının tamamına ait işsizlik oranının düşük olması idi. Ancak 23 Mart 2017'de 2016 yılının tamamına ait işsizlik oranı % 10.9 olarak açıklandı. Bu oran % 10.3 olan 2015 yılında ki işsizlik oranından % 0.6 daha yüksektir.

Kasım 2016'ya göre Aralık 2016'da genç nüfustaki işsizlik oranı yükselmiştir. Kasım 2016'da % 22.6 olan genç nüfustaki işsizlik oranı Aralık 2016'da % 24.0 olmuştur. Aralık 2015'de % 19.2 olan genç nüfustaki işsizlik oranı da Aralık 2016'da % 24.0 olmuştur. Yani Kasım 2016'da genç nüfustaki işsizlik oranı hem aynı yılın bir ay öncesine göre, hem de bir yıl öncesinin aynı ayına göre artmıştır. Yıllık olarak genç nüfustaki işsizlik oranı da 2016 yılında artmıştır. 2015 yılında % 18.5 olan genç nüfustaki işsizlik oranı 2016 yılında % 19.6 olmuştur. Yani % 1.1 artmıştır. Kısaca AK Parti iktidarı işsizlik sorununun çözümünde başarılı olamamıştır

2- Enflasyon (TÜFE). 2017 yılı Mart ayında enflasyon (TÜFE) bir önceki aya göre **% 1.02 arttı.** Yıllık enflasyon da **% 11.29** olarak gerçekleşti. **Yani enflasyon son iki aydır çift haneli rakamlarda seyrediyor.** Enflasyondaki artış tüm toplum kesimlerini çiftçi, işçi, memur ve emeklilerimiz ile esnafımızı etkilemektedir. İktidar enflasyon konusundaki hedefini maalesef geçmiş yıllarda tutturamamıştı. Dileğimiz 2017 yılında % 6.5 olarak belirlenen enflasyon hedefinin tutturulabilmesidir. Ancak **2016'da akaryakıtta (motorin ve benzin) litre başına yapılan 20-25 kuruşluk ÖTV zamları ve daha sonraki aylarda, döviz kurlarında meydana gelen artış bahane edilerek akaryakıt ürünlerine yapılan zamlar tüm malların fiyatlarının artmasına dolayısı ile enflasyonun yükselmesine sebep oldu.** Son haftalarda hem ham petrolün varil fiyatında ucuzlama oldu hem de döviz fiyatlarında düşme oldu. Ancak akaryakıtta kayda değer bir ucuzlama olmadı. Hatta iki gün önce (05.04.2017) benzinin litresine 12 kuruş, motorinin litresine 8 kuruş zam geldi.

Tüketiciyi yakından ilgilendirdiği için, biz daha çok TÜFE üzerinde duruyoruz. Mart 2017'de Üretici Fiyat Endeksine (ÜFE) göre enflasyon % 1.04 oldu. Tabii aylık ÜFE yüksek olunca yıllık ÜFE'de % 16.09 gibi çok yüksek bir oranda gerçekleşti. ÜFE daha çok üreticilerimizi ilgilendirmektedir. Ancak ÜFE'nin yüksek olması müteakip aylarda TÜFE'nin de yüksek seyretmesine sebep olmaktadır. Bunun anlamı halkımız önümüzdeki bir kaç ay daha yüksek enflasyon (TÜFE) ile yaşayacaktır.

3- Büyüme. Ocak 2017'de sizlere sunulan raporumuzda TÜİK tarafından 2016 yılı GSYH'nın 3. çeyrek rakamlarının yeni hesaplama yöntemine göre hesaplandığını ve **1. ve 2. çeyrekte % 4.5 olan büyüme hızlarının 3. çeyrekte % -1.8'e düştüğünü,** yani 3. çeyrekte Türk ekonomisinin küçüldüğünü **açıklamıştık.** 31.03.2017'de GSYH'nın 4. çeyrek rakamları da açıklandı. Dolayısı ile 2017 yılının tamamını kapsayan

GSYH değerleri açıklanmış oldu. **TÜİK tarafından açıklanan yeni yöntemle göre hesaplanmış ilk 3 çeyrekteki yani 1. 2. ve 3. çeyrekte verilen rakamlar tekrar revize edilerek yükseltilmiştir.** Buna rağmen 2017 yılının tamamı için belirlenen büyüme oranı (GSYH Değişim Oranı) % 2.9 olmuştur. 2015 yılında hazırlanan 2016 yılı Orta Vadeli Program'ında eski yöntemle göre hesaplanan ve % 4.5 olarak öngörülen büyüme oranı 2016 yılı bütçesi yapılırken esas alınmıştır. 2016 yılı bütçesindeki eski yöntemle göre hesaplanan büyüme oranı 2016 yılı içinde revize edilerek % 3.2'ye düşürülmüştü. Yıl sonunda yeni yöntemle göre hesaplanan büyüme oranı ancak % 2.9 olabilmıştır. TÜİK tarafından eski ve yeni yöntemle göre verilen 3'er aylık dilimler karşılaştırıldığında tüm dilimlerde yeni yöntemle göre hesaplanan değerlerin yüksek olduğu görülmektedir. Yani hesaplama yöntemi değiştirilerek GSYH yüksek gösterilmiştir. Öyle ki eski yöntemle göre hesaplanan ve geçen sene açıklanan 2015 yılı büyüme oranı % 4'den % 6.1'e yükseltilmiştir. Bütün bu yükseltmelere rağmen 2016 yılı büyüme oranı, revize edilen % 3.2'nin de altında kalmış ve % 2.9 olarak gerçekleşmiştir. AK Parti iktidarı bu % 2.9'luk büyüme oranını da bir başarıymış gibi halkımıza sunmaya çalışacaktır. Ama realite yukarıda açıklandığı gibidir. Kısaca eski hesaplama yöntemine göre de hesaplanırsa, yeni hesaplama yöntemine göre de hesaplanırsa 2016 yılındaki büyüme hızı revize edilerek % 3.2'ye düşürülen değer de altındadır.

4- Faiz. 2017 yılının ilk iki ayında (Ocak-Şubat aylarında) bütçeden **faize 11.7 milyar TL** ödeme yapılmıştır. 2017 yılının tamamında bütçeden yapılacak faiz harcamalarının miktarı 57.5 milyar TL olarak hedeflenmiştir. 2002'den 2016 yılı sonuna kadar olan **14 yıllık sürede** bütçeden yapılan faiz ödemelerinin toplam miktarı **701.3 milyar TL'dir.** Bu durumu "**Türkiye Rantiyeye Çalışıyor**" diye özetleyebiliriz.

Mayıs 2016'dan beri faiz oranlarını düşürme gayreti içinde olan TC MB da 24.11.2016'da yapılan PPK Toplantısında haftalık repo faiz oranını 50 baz puan yükseltmişti. Aralık 2016'daki toplantısında faiz oranlarında değişiklik yapmayan TC MB ekonomideki kötü gidişi özellikle dolardaki hızlı yükselişi frenlemek amacıyla 24 Ocak 2017'de yaptığı PPK toplantısında **faiz koridorunun üst bandını % 8.50'den % 9.25'e yükseltti. Borç verme faiz oranını da % 10'dan % 11'e artırdı.** 16.03.2017'deki toplantısında da geç likidite faiz oranını % 11.0'den % 11.75'e yükseltti. 15 Temmuz 2016'daki darbe girişiminden sonra tahvil piyasasındaki faiz oranları da artmaktadır. **15 Temmuz 2016 öncesi % 8.5-9.0 düzeyinde** olan tahvil piyasasındaki faiz oranı **şu günlerde % 11'in üzerinde seyretmektedir.** Unutulmamalıdır ki, faizdeki bu artış Türkiye'nin faiz ödemelerinin artmasına sebep olacaktır.

5- Borçlar. 31.03.2017'de açıklanan Hazine Müsteşarlığı'nın verilerine göre, Türkiye'nin Toplam Borcu (dış borç+iç borç) sürekli artmaktadır. Ülkemizin 2002 ile 2015 ve 2016 yıllarındaki borç durumu şöyledir:

Yıl	Dış Borç (Milyar Dolar)	İç Borç (Milyar TL)	İç Borç* (Milyar Dolar)	Toplam Borç (Milyar Dolar)
2002	129.6	155.2	102.6	232.2
2015	396.1	474.2	173.0	570.7
2016	404.2	514.7	170.4**	574.6

*TL olarak verilen iç borç döviz kuruna bölünerek tarafımızdan hesaplanmıştır.

** Dolar kurundaki aşırı yükselmeden dolayı dolar bazında İç Borç azalmıştır.

Görüldüğü gibi, Türkiye'nin dış borcu da iç borcu da dolayısı ile toplam borcu da yıldan yıla artmaktadır.

İç borçların tamamı kamuya aittir. Dış borçların bir kısmı kamu sektörüne (Merkez Bankası dahil), bir kısmı da özel sektöre aittir. Kamu sektörüne ve özel sektöre ait dış borçların 2002 ile 2015 ve 2016 yıllarındaki durumu şöyledir:

Yıl	Kamu Sektörüne ait Dış Borç (Milyar Dolar)	Özel Sektöre ait Dış Borç (Milyar Dolar)	Toplam Dış Borç (Milyar Dolar)
2002	86.5	43.1	129.6
2015	114.4	281.6	396.1
2016	120.0	284.2	404.2

Görüldüğü gibi, gerek kamu sektörüne ve gerekse özel sektöre ait dış borçlar dolayısı ile toplam dış borçlar yıldan yıla artmaktadır. Özel sektöre ait dış borçların artış hızı çok fazladır.

Türkiye'nin Kamu Borç Stoku yıldan yıla artmaktadır. Bu artış hem Kamu Brüt İç Borç Stoku'nda hem de Kamu Brüt Dış Borç Stoku'nda dolayısı ile Kamu Brüt Toplam Borç Stoku'nda meydana gelmektedir. 2002 ile 2015 ve 2016 yıllarındaki Türkiye'nin Kamu Brüt Toplam Borç Stoku şöyledir:

Yıl	Kamu Brüt İç Borç Stoku (Milyar TL)	Kamu Brüt Dış Borç Stoku (Milyar TL)	Kamu Brüt Toplam Borç Stoku (Milyar TL)
2002	155.2	101.6	256.8
2015	474.2	247.8	722.1
2016	514.7	304.8	819.5

Görüldüğü gibi kamu brüt iç borç stoku ile kamu brüt dış borç stoku 2016 yılında bir önceki yıla göre, 2015 yılına göre çok hızlı bir artış göstermiştir. Yani son bir yılda kamunun toplam borç stoku 97.4 (819.5-722.1=97.4) milyar TL, diğer bir ifadeyle 2015 yılına göre % 13.5 artmıştır. İktidarı uyarıyoruz, bu gidiş tehlikeli bir durumdur.

Borçlarla ilgili açıklamalara Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı tarafından 28 Şubat 2017'de yayınlanan "İç Borçlanma Stratejisi", "Hazine Finansman Programı" ve "İç Borç İhraç Takvimi" başlıklı yayından aldığımız Mart ayı borçlarından kısa bilgileri sunmakla yetinmek istiyoruz. Mart 2017'de ödenecek Borç miktarı 20.8 milyar TL'dir. Bununun 17.7 milyar TL'si iç borç, 3.2 milyar TL'si dış borç ödemelerinden oluşmaktadır. 17.7 milyar TL'lik iç borcun 12.9 milyar TL'si ana para, 4.8 milyar TL'si de faize ödenecek paradır. 3.2 milyar TL'lik dış borç ödemelerinin de 0.5 milyar TL'si ana para, 2.7 milyar TL'si de faiz ödemesidir. Evet, Mart 2017'de dış borç ödemelerinde faize ödenecek para ana paranın 5 katından fazladır. Biz rakamları veriyoruz, yorumu siz değerli kardeşlerimize bırakıyoruz.

6- Dış Ticaret. Son iki yılda Türkiye'nin ihracat ve ithalatı azalmakta, dış ticaret açığı ve cari açığı ise yüksek seyrini sürdürmektedir. Türkiye'nin 2002 ile 2016 yıllarındaki dış ticaret durumu ile 2017 yılının ilk iki ayındaki dış ticaret durumu ve 2002 ile 2016 yıllarındaki cari açık durumuyla 2017 yılı Ocak ayı cari açık rakamları şöyledir:

Yıl	İhracat (Milyar Dolar)	İthalat (Milyar Dolar)	Dış Ticaret Açığı (Milyar Dolar)	Cari Açık (Milyar Dolar)
2002	36.1	51.6	-15.5	-0.6
2016	142.5	198.6	-56.1	-32.6
2017(Ocak ve Şubat)	23.4	31.4	-8.0	(Ocak) 2.8

Gerek 2002’de ve gerekse 2016’da ithalat ihracattan fazladır ve her iki yılda da dış ticaret açığı vardır. Bu durum, bu iki tarih arasındaki diğer yıllar için de söz konusudur.

2016 yılındaki ihracat miktarı **Orta Vadeli Programda öngörülen 155.5 milyar dolarlık hedef rakamdan düşük olduğu gibi, 2015 yılına ait ihracat rakamına göre de daha düşüktür.** İhracat rakamlarının küçülmesi Türk ekonomisi için hiç de iç açıcı bir durum değildir. 2016 yılında İthalattaki azalmadan dolayı dış ticaret açığı 2015 yılına göre azalmıştır. Dış ticaret açığının azalması istenen bir durumdur. Ancak bu azalma ihracatın artmasından kaynaklanan bir azalma değil, ithalattaki azalmanın daha fazla olmasındandır. İthalat rakamları incelendiğinde ithalattaki azalmanın tüketim mallarındaki azalmadan değil, üretimde kullanılan mallardaki azalmadan kaynaklandığı görülmektedir ki, bu hiç arzu edilen bir durum değildir. 2017 yılının ilk iki ayında da 8 milyar dolarlık dış ticaret açığı vardır ve bu miktar 2016 yılının ilk iki ayındaki 7.1 milyarlık dış ticaret açığından 0.9 milyar dolar daha fazladır.

2002’de 0.6 milyar dolar olan cari açık 2016’da 32.6 milyar dolar gibi oldukça yüksek bir düzeyde gerçekleşmiştir. Bu iki tarih arasındaki diğer yıllarda da cari açık söz konusudur. Cari açığın fazla olması Türk ekonomisinin iyi yönetilmediğinin işaretidir. **2016’da cari açık 32.6 milyardır ve bu açık 2015 yılı cari açığından 0.4 milyar dolar daha yüksektir. 2017 yılı Ocak ayındaki cari açık 2.8 milyar dolardır ve bu cari açık 2016 yılı Ocak ayındaki cari açıktan 600 milyon dolar daha fazladır. Yani yeni yıla cari açık artışı ile başlamıştır. İnşallah daha sonraki aylarda cari açık azalır.**

Ülke ekonomileri değerlendirilirken ihracatın fazla olması, ithalatın ise az olması arzu edilir. Dış ticaret açığı ve cari açığın olması arzu edilmez. Hele hele cari açığın çok yüksek olması hiç istenmez. Ama Türkiye’yi yöneten iktidarlar maalesef cari açığı ortadan kaldırıp, cari dengenin sağlanmasında bir türlü başarılı olamıyorlar.

7- Bütçe Değerlendirmeleri. Maliye Bakanlığı tarafından 2017 yılı Ocak ayından sonra Şubat ayına ait bütçe harcamaları da yayınlandı. **Senenin ilk iki ayına ait veriler olduğu için fazla bir irdeleme yapmanın doğru olmayacağını düşünüyoruz ve sadece faiz ödemeleri için 2017 yılının ilk iki ayında (Ocak-Şubat) bütçeden 11.7 milyar TL para harcanmış olduğunu bildirmekle yetinmek istiyoruz.**

**Prof. Dr. Latif ÖZTEK
Genel Başkan Yardımcısı
Ekonomik İşler Başkanı**